

ACC. N:R M. 15635 : 1-22.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Nils Ekstrand, Malmö*
Härad: *Torna* Berättare: " " "
Socken: *Ervelöv* Berättarens yrke: *f. d. poliskonstapel*
Uppteckningsår: *1961* Född år *1882 i Kumlatoffa, Ervelövs sn.*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

No an och kvinna. s. 1-22.

N. No. 39

4/10-61

MAN och KVINNA.Olikheter i liv och arbete.

Frågan om vad som ansågs vara särskilt utmärkande för männe, tror jag mig ej tillhaatt kunna lämna något direkt svar på. Hans hållning och uppträdande såsom ett fördelaktigt utseende och en harmonisk växt var ju egenskaper som tillmättes ett visst utmärkande drag hos vederbörande som imponerade på folk i allmänhet och på det motsatta könet i synnerhet. Var han i besittning av goda kroppskrafter och visade sig vara företagsam och flitig i sitt arbete med färdighet och förmåga till utövandetsav sin verksamhet av vad slag det vara månne antingen han var yrkesman eller grovarbetare och visade sig vara karl för sin hatt, som man sade, med fast karaktär och måttlig i sina levnadsvanor, fick han bland allmänheten rykte och anseende om sig, att vara en bra karl. Några egenskaper som räknats såsom utmärkande för mannen i motsats till kvinnan, känner jag ej till.

Att en karl hade kvinnfolkstycke innebar dels, att han hade ett trevligt utseende, såg bra ut, och dels hans sätt att vara som sällskapsmänniska, begåvad med humor, kvick i munnen ifråga om repliker, om han eventuellt kunde spela något instrument eller var sångare och hade ett försynt och förekommande uppträdande i övrigt med förmåga att underhålla och roa folk, var ju egenskaper som visade sig slå an på de flesta kvinnor, för att inte säga, att han även var väl sedd

NM 39

av sina manliga kamrater.

Allmän artighet och ett förekommande och hänsynsfullt uppträdande mot andra människor, får man väl anse som höviskt hos en man i motsats till framfusighet och ett burdust sätt i såväl tal som åtbörder i sitt umgänge med andra människor, utan att taga hänsyn till vad för slags folk han är tillsammans med.

Några hedersbegrepp som gälde för mannen i motsats till kvinnan, har jag mig ej bekant.

Att det skulle vara skämligt för en man att visa ömhetsbetygelser vet jag mig ej ha hört något om.

Några särskilda plagg, att tala om, som voro utmärkande för mannen utöver den vanliga kostymen och överrocken eller kappan under vintertiden, förekom ej vad jag har mig bekant. Den mest brukliga huvudbonaden var mössan i olika modeller. Hatten hade vid den tiden det här är fråga om, eller omkring cekelskiftet, ej kommit till allmänt bruk där på orten, vare sig bland män eller kvinnor. Äldre och medlålders män begagnade sig gärna av käpp som ett attribut, då de skulle ut och fingå. Enligt vad jag har minne av, så var det endast smeder och skomakare som begagnade sig av förskinn till sin arbetsdräkt. Så gott som alla manliga individer buro på sig en fällkniv i västfickan. Denna använde de sig utav, dels vid intagandet av sina måltider och vid förekommande behov i övrigt. Kniv och gaffel

ingick nämligen ej i dukningen till måltiderna, på den tiden, i vardagslag. Klocka i form av fickur ingick även i mannens utrustning i den mån han haft råd till att förskaffa sig en sådan. Att mannen bar skägg, var på den tiden ganska allmänt. de äldre med helskägg eller polisonger och de yngre med mustascher. Någon man som låtit tatuera sig, vet jag mig ej ha sett där på orten, på den tiden, bland lantbefolkningen, ej heller senare. Jag har inget minne av, såvitt jag sett eller hört omtalas, att någon man haft förkärlek för smycken eller prydnader, varför jag ej kan yttra mig om folks omdöme därvislag.

Opassande var det inte för mannen att känna till eller taga befattning med blomster och örter. Jag skulle snarare vilja tro motsatsen, men i allmänhet var det kvinnorna, som egnade det största intresset härför.

Utöver den fackkunskap som mannen var i besittning av i sitt yrke eller för utövandet av sin verksamhet, vet jag ej om några särskilda kunskaper som endast män borde ha. Kloka hade ett visst anseende hos en hel del av befolkningen som gärna satte tro till deras begåvning med ett sjätte sinne, och deras förmåga till att utföra saker och ting som ansågs som övernaturliga. T.ex. återskaffandet av stulna eller bortkomna saker och botandet av sjukdomar som läkarna misslyckats med. Två sådana gubbar voro mycket anlitade, var och en av dem inom sitt gebit. Den ene Lars Mårtensson i Södra Åsum, gemenligen omväxl-ande kallad Åsumspågen och tannalarsson, var mycket anlitad

för botandet av åkommer av skilda slag. Den andre var en Vombsjöfiska-
re under Övedsklosters gods vid namn Lewau. Denne hade ordet om sig,
att kunna skaffa tillrätta förkommet eller stulet gods. Man påstod,
att han var begåvad med sådan magisk kraft, att han kunde genom tan-
keöverföring påverka en eventuell tjuv att självmant återlämna det
stulna antingen till honom själv eller till den bestulne. Jag hörde
ofta den tidens gamla tala om, att det före min tid hade funnits en
klok gumma kallad dotorahannan boende i Östa Hemmestorp inom Ever-
lövs församling. Något annat namn på henne hörde jag aldrig. Hon
skulle, enligt vad som påstods, ha varit mycket besökt och enaståen-
de duktig till att bota sjuka både människor och djur. Det egendomliga
var, att den sjuke ej nödvändigtvis behövde besöka henne, ej heller
behövde hon se det sjuka djuret. Det räckte med, att någon anhörig
sökte upp henne medhavande ett klädesplagg, ett linne eller dylikt
som den sjuke hade haft på sig, eller om det gälde ett sjukt djur
lite hår ~~xx~~ som ryckts av djuret ifråga. Hur mycket sanning som låg
i detta, kan jag givitvis ej uttala mig om, men det syntes mig, som
om mina sagesmän fullt och fast trodde på hennes övernaturliga för-
måga och voro angelägna om att vilja styrka sina påståenden härvid-
lag genom att giva exempel på fall, då de själva eller någon inom
deras bekantskapskrets blivit botade av henne för med eller mindre
svåra sjukdomar.

Vad man ansåg om en man som sysslade med poesi, kan jag ej svara

på, när jag ej kände eller hörde omtalas någon sådan. De instrument ^{som} äv därtill kunniga bland ortsbefolkningen mest spelades var dragharmonikan. Det fanns dock enstaka fiolspelare och klarinettblåsare.

En kista eller möjligen ett klädskåp voro de enda möbler i hushållet, som de enskilda familjemedlemmarna hade för eget bruk. Vid matbordet under måltiderna hade alla sina bestämda platser. Drängar och pigor hade sina respektive dräng- och pigkammare till sitt förfogande, där de hade sin sängplats och där de kunde uppehålla sig under fritid. Särskilda rum för övriga familjemedlemmar förekom i allmänhet ej.

Kvinnliga egenskaper.

Några särskilda egenskaper att kunna tillmätas som speciellt kvinnliga, utöver sådana som voro att hänföra till rena yrkesskickligheten, känner jag ej till, ej heller sådana som voro smått föraktade. Ifråga om mannen härvidlag, kan jag som exempel nämna, att det ej var rådligt för en man taga skinnets av en död häst, hund eller katt. om han ville behålla sitt goda namn och anseende. Det kvinnliga idealet var då som väl alltid, att hon skulle se bra ut, vara välväxt. En viss roll spelade också hennes kunnighet och ett behagligt uppträdande. Den tidens kvinnor voro alla mer eller mindre skickliga i allt vad som hörde till kvinnlig hemslöjd såsom: sömning, stickning, virkning, vävning såväl konstvävnad som vävning av enklare saker, med vad

därtill hörer ifråga om förberedande arbeten, såsom kardning och spinning av ullen eller linet., för att ej glömma de vanliga hushålls-
bestyren med matlagning o.dyl.

Vad det innebar, att en kvinna hade karltycke, vet jag ej, vad jag skall svara på, Det var väl vissa medfödda egenskaper hos vederbörande som verkade särskilt tilldragande på männen. Någon närmare förklaring till vad detta innbar, saknar jag tillräcklig kännedom om för att kunna lämna.

Jag vet mig aldrig ha hört något bedömande av vad som kunde vara passande eller mindre passande ifråga om en kvinnas ömhetsbetygelser, vare sig det gällde sådana mot mannen eller mot någon väninna. Enligt egna iakttagelser härvidlag, så vill det synas mig, som om kvinnorna, på den tiden, voro ganska blyga och återhållsamma ifråga om att ge luft åt sina känslor i detta fall, i jämförelse med vad jag senare varit i tillfälle till att kunna iakttaga därvidlag. Kvinnornas anseende i hemmet var relativt sett gott. Nog tog man hänsyn till hennes omdöme i vad det gällde ordnandet av saker och ting, som tillhörde hennes verksamhetsområde och ställning i hemmet och att reprecentera familjen. I fråga om tillställandet av bjudningar förmodar jag, att detta skedde i samråd med maken. Hushållet ledde hon ensam och hade även hand om nycklar till de förråd och utrymmen som voro förenade härmed. De kvinnliga familjemedlemmarna voro fullt jämbördiga med de

manliga och intogo alltid sina måltider tillsammans med sina bröder vid matbordet. Vid matbordet förekom alltid en viss rangordning ifråga om placeringen.

Relativt sett hade kvinnan frihet att röra sig och umgås med personer utom hemmet efter eget val. Det kunde givetvis förekomma fall där hennes val av umgänge ej alltid sågs med blida ögon av hennes anhöriga. Detta i synnerhet om hon skulle råka i väljakt ett manligt sällskap, som av dem ej kunde gillas eller ansågs passande. Några platser eller lokaler som kunde anses vara opassande för kvinnan att besöka, fanns ej, vad jag har minne av. Oanständigt var det inte för en kvinna att bada ute, men det saknades så gott som helt resurser, där på orten, till att kunna taga sig ett bad ute av brist på tillgång till badvatten. Jag är ej fullt säker härpå, men jag jag tycker mig vilja minnas, att det var så ordnat i kyrkan, att den manliga befolkningen tog plats i bänkraderna vid ena sidan om mittgången och den kvinnliga vid den andra med i allmänhet, kanske med något undantag, fri placering i mån av tillgång till lediga platser. Det var inte förbjudet för kvinnan att deltaga i stämmor, men jag vet ej om att det förekom. För den händelse att en kvinna skulle bli änka eller egendomsägare, så förändrades ej hennes ställning därigenom i egentlig mening. vad jag kunnat iakttaga.

Jag vet ej, om man kan säga, att några plagg eller ting förekommit som varit särskilt utmärkande för en kvinna. Hon gick alltid klädd i

förkläde till vardags och ofta även vid andra tillfällen. Det var ganska allmänt, att äldre kvinnor gingo klädda i häradsdräkter bestående av sticketröja och vadmalsskjol med livstycke försett med spännen och maljor med vars tillhjälp det sammansnördes över bröstet. Sticketröjan var prydd med silkebroderier kring handlederna och övre delen av bröststycket. Några andra smyckebrukade de ej pryda sig med i någon nämnvärd grad. Kvinnorna såväl som männen hade i regel ett klädskaåp, en kista eller ett skrin, som deras enda personliga egendom i möbelväg. Om en kvinna ville bära håret bart eller ha det kortklippt, mötte ej detta något hinder, men det var ej brukligt. Hon bar i allmänhet alltid ett kläde på huvudet. I ett par fall har jag minne av kvinnor som låtit kortklippa sig, men detta ledde ej till efterföljd av andra kvinnor.

Om en ogift kvinna eller änka råkade ut för den omständigheten att bliva gravid, förorsakade detta givitvis, att hon blev utsatt för en massa förtal, men hade hon turen att bliva gift med barnafadern, helst innan barnet kom till världen, och hon hade ordet om sig att vara en bra och hederlig människa i övrigt, så glömdes detta felsteg i allmänhet snart bort., utan att någon nedsättning ifråga om hennes heder och anseende kunde förmärkas. Annat var det ju om hon ej blev gift eller skaffade sig fler utomäktenskapliga barn i vilket fall isynnerhet det sistnämnda kom att förövederbörande med-

föra en viss nedsättning i hennes anseende som hederlig människa vilken de värsta belackarna togo avstånd ifrån och drogo sig för att ha vidare umgänge med. Det var ju dock ej alla som dömde lika hårt. i dylika fall.

För en kvinna i synnerhet med ett utomäktenskapligt barn, men även en man i samma belägenhet kom givitvis barnets förekomst att utgöra en försvärande omständighet för vederbörande moder eller fader att söka sig in på äktenskapsmarknaden. En del kunde dock ha framgång i sitt sökande, även om de blevo nödsakade till att draga in på sina fordringar i sitt val av partner, där kärleken spelade en mindre roll. Man kunde ju ibland få höra folk giva uttryck för sina tankar om ett under ovannämnda omständigheter ingånget äktenskap i följande ordalag: "Nu måste hon eller han låta sig nöja med honom eller henne. Hade det varit förr, så hade hon eller han minsann inte taget den."

Att en kvinna sysslade med hästar eller vilket annat husdjur som, har jag aldrig hört, att det skulle anses opassande ej heller om en kvinna skulle vilja sätta sig till häst och rida, fastän det inträffade högst sällan, att hon befattade sig därmed, men en hästskjuts med en kvinna på kuskbocken, kunde man då och då få se.

Inte vad jag har mig bekant, var den uppfattningen rådande på min tid, att kvinnan skulle ha fallenhet för trolldom eller att hon skulle vara i besittning av makt till att kunna skada den som gjorde

henne emot. Man kunde dock vid något tillfälle få höra den tidens gamla omtala, att det tidigare funnits kvinnor som haft sådan makt och kunde ställa till skada och ohägn för sina medmänniskor t.ex genom att få korna att ej släppa mjölken vid mjölkningen och att sätta sjukdom på såväl folk som djur. Man kunde även under min tid träffa på personer bland de äldre som satte en viss tro till skrock och tillmätte vissa händelser en viss betydelse. bland annat ansåg man det som ett dåligt omen, om den första man mötte var en äldre kvinna, då man var på väg ut för att uträtta ett ärende eller dylikt. Detta isynnerhet om det var strax på morgonen, man ville då göra gällande, att hela dagen var förstörd och man skulle komma att få otur med allt vad man företog sig. Jag är ej riktigt säker på den saken, men jag vill minnas att detta endast hade betydelse för en man.

Ifråga om att i första hand taga upp nymodigheter i kläder och seder, så var det nog kvinnorna som föregick med gott exempel härvilag.

På de ställen där man hade kvinnlig arbetskraft /pigor/ så hade dessa året om sina liggplatser i pigkamrarna ofta tillsammans med husbondefolkets vuxna döttrar, där sådana fanns. Att bror och syster delade bädd, sedan de kommit upp i tonåren åtminstone, förekom aldrig, vad jag har mig bekant eller hört omtalas.

Manliga yrken och sysslor.

Relativt sett så voro alla yrkesmän, var och en inom sitt fack. likställda, vad anseendet beträffar, även om man ibland kunde uttrycka sig i skämtsamma ordalag om skräddare och skomakare, så kan man inte säga, att dessa yrkesmän hade sämre anseende som människor än andra yrkesutövare

Arbetena såväl inom som utomhus voro i allmänhet fördelade med hänsyn till lämplighete inom de olika könen till utförandet av de förekommande skilda sysselsättningarna, men detta hindrade ej, att en man kunde utföra ett arbete av något slag som i största allmänhet föll på kvinnans lott och tvärtom. Att en man befattade sig med vävnadsarbeten, har jag inget minne av, att jag sett eller hört omtalas, men om någon manlig individ skulle ha fått lust till att utföra ett dylikt arbete, så tror jag inte, att hans anseende skulle taga skada av detta. Samma förhållanden gällde ifråga om kvinnorna om de togo befattning med arbeten som i vanliga fall utfördes av mannen, men, som jag ovan nämnt så verkade i största allmänhet de olika könen var för sig inom det arbetsområde som bäst passade dem med tanke på deras fysiska egenskaper.

Fäbovistelse i egentlig mening förekom ej där på orten. Det är ju möjligt att en pojke någon gång tillfälligtvis fick hjälpa till i köket eller hushållet, men detta hörde i så fall till undantagen.

Jag känner ej till något fall där en flicka vallat djur av något slag på bete. Härtill hade man alltid pojkar anställda.

Något arbete som ansågs menligt för en man eller pojke att utföra, vet jag ingenting om, att det fanns, med undantag för vad jag ovan nämnt angående skinnavtagning av häst, hund och katt.

Kvinnliga yrken och sysslor.

Utöver barnmorskeyrket fanns där på orten endast sömmerskan som man kunde kalla för yrkeskvinna. Något arbete eller yrke som kunde utövas av kvinnan, vilket var mindre ansett eller föraktat, fanns ej, vad jag har mig bekant. Man kan väl inte säga, att läkekonsten var en kvinnornas särskilda kunskap i egentlig mening, även om man gärna vände sig till dem för att få hjälp för den händelse man hade skadat sig och var i behov av att få ett sår rentvättat eller om-
lagt.

Den s.k. kálhaven, platsen för odling av grönsaker till husbehov, grävdes och iordningställdes i flesta fall av kvinnor, vilka även ombesörjde allt sånings- och sättningsarbete i denna. De brukade också så linet på de ställen, där denna odling förekom. Arbetet med gödselspridning utfördes alltid av männen. Tillsynen över att fönster och dörrar blevo stängda varierade mellan de olika familjemedlemmarna. Skötseln av djuren med undantag för fjäderfäna tillhörde männens sysselsättning. Det kunde väl inträffa på de mindre jordbruken, att kvinnorna togo del i körslor och även i andra

utomhusarbeten, som i vanliga fall tillhörde mannen, i mindre omfattning, men man kan inte säga, att det var mera brukligt. Däremot kunde kvinnan med en enspännareskjuts vid vissa tillfällen köra ärenden för hushållet t.ex. till handelsboden. Ej i någon nämnvärd omfattning hade kvinnan hjälp av mannen i vad det gällde hushållsarbetet. Bråkning och skäktning av linet hörde helt och hållet till mannens arbetsuppgifter, men det var alltid en kvinna som skötte fyren i den s.k. kyllnan vid torkningen av linet innan det kunde brytas.

Lövtäckt förekom ej. Ifråga om arbetsförselningen vid slätterarbetet så slog eller majade männen med lie av gräset på ängarna, klöver och säden, medan kvinnorna utförde arbetet med rävsnigen av höet i strängar, vilka sedan hypades eller stackades med männens tillhjälp. Även hopsamlandet av den avhuggna säden till kärvar och bindningen av dessa var ett arbete som tillhörde kvinnorna relativt sett. Till potatisplockning hade man huvudsakligast kvinnlig arbetskraft, men även pojkar deltog däri.

I vilken mån kvinnan hade längre arbetsdag än mannen, kan jag ej uttala mig om. Jag tror inte, att någon väsentlig skillnad på arbetstider dem emellan finns att anteckna. Alla måste på den tiden hålla på med arbetet, var och en på sitt område från tidig morgon till sena kvällen. Åttatimmarsdagen var på den tiden ett okänt begrepp.

Kvinnor i arbetslaget.

n Jag vet ej om man kan säga, att arbetslag förekommo i egentlig mening på landsorten. Under vanliga förhållanden så arbetade såväl män som kvinnor var och en för sig till fullgörandet av sina respektive åligganden att sköta om de dagligen återkommande sysslorna med åttauträttandellöpande göromålen. Några tekniska hjälpmedel i maskinväg i form av slätter- eller skördemaskiner att taga till för underlättandet av skördearbetet, hade då ej hunnit komma i bruk i någon nämnvärd omfattning, varför allt arbete utfördes manuellt med handkraft. Om man därför möjligen skulle kunna tala om arbetslag, så skulle detta vara under skördetiden då man arbetade på marken med inbägandet av årets gröda och därmed sammanhängande sysselsättningar, i vilka såväl män som kvinnor gemensamt deltog, utan att detta på något sätt ansågs olämpligt för någondera parten utan helt i sin ordning. Något gyckel eller skandaliserande av motsatta könet i anledning av deltagandet häri förekom ej.

Jag känner ej till, att någon fest eller ett gille, av vad form det vara må, som anordnats, där ej kvinnorna fått vara med. Även om männen tog initiativet till tillställningen, så var det ju i regel alltid kvinnorna som fick taga hand om det huvudsakliga arbetet med själva anordningen, dels med förberedelserna därför med vad härmed sammanhängar med inköp av diverse erforderliga varor till festens

eller gilletts anordnande, tillagandet av maten, kaffekokning m.m. och dels dukning samt serveringen av förplägnaden under själva festen eller gillet.

Vad kvinnorna sade eller hur de reagerade, om en man helt plötsligt skulle inträda i en lokal där ett sällskap bestående av endast kvinnor voro tillsammans för firandet av en fest av något slag, kan jag ej lämna upplysning om.

Vid barnfödsel.

De närmare omständigheterna i samband med att ett barn kom till världen, annat än att man hämtade barnmorskan, känner jag ej till, Jag var ju då för ung för att få någon inblick i eller för att få någon upplysning om rådande förhållandena i samband härmed.

Inte annat jag vet, så bars alltid barnet fram till dopet av en kvinna. Denna i likhet med faddrarna valdes i regel ut inom den närmaste slakten eller väskapskretsen. Angående vilket som var viktigast ifråga om manliga eller kvinnliga faddrar, så hörde jag aldrig omnämnas någon skillnad därvidlag. Den kvinna som bar fram barnet till dopet benämndes gudmor, och om hon var gift, vilket

var det mest vanliga, så var hennes make i allmänhet också närvarande och kallades gudfar. Därutöver hade två faddrar i flesta fall antecknats och voro närvarande, i regel ett par ogifta män.

Vid bröllop.

Vad det gäller denna fråga, så saknar jag tillräcklig kännedom om de seder och bruk som hade tillämpling i detta sammanhang, för att nöjaktigt kunna besvara densamma, annat än att brudparet åkte främst i bröllopståget, då sådana förekommo.

Vid begravning.

För iordningställandet av liket vad klädseln beträffar, brukade man anlita en viss kvinna i församlingen, vilken brukade åtaga sig sådana uppdrag. Rakningen utfördes i allmänhet av en man bland den dödes närmaste anhöriga. att man klippte liket, har jag inget minne av, att jag hört omtalas. Inte annat vad jag vet, kunde den döde läggas i kistan av såväl man som kvinna, men om det var ett lik av en stor och tung människa, finge man nog vara två personer till att kunna lägga ner det i kistan. Likvaka hölls ej, vad jag har mig bekant. På den tiden såg man aldrig annat än svartmålade lik-

kistor. Till utseendet alla lika, antingen den döde var man, kvinna eller barn. Likkistan tillverkades i flesta fall av en snickare på orten. Kistan ytbehandlades på så sätt, att innan färgen efter första strykningen hunnit torka, strödde man över densamma med ett tunnt lager av fin grus som fastnade i målningen efterhand som denna torkade, varefter kistan överströks på nytt. Den fick således en ojämn yta. Frånsett handtagen så saknade kistan prydnader .

Kistan bars till graven av i första hand den avlidnes vuxna söner, där sådana fanns, och vapersoner inom släkten eller personliga vänner till den döde. Vore söner till den avlidne med som bärare, så buro dessa vid huvudänden av kistan, den äldste till höger. Det var brukligt, att ^{de manliga/} begravningsgästerna skottade igen graven efter jordfästningens slutakt innan de lämnade platsen och återvände till sorgehuset. Spader och skyfflar hade för ändamålet utplacerats nedstuckna i den från graven uppkastade jordhögen. Vilken ordning som skulle tillämpas om lik av olika kön skulle jordfästas samtidigt, känner jag ej till, jag har inget minne av

ACC. N:R M. 15635:/8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

något fall, från den tiden, att ^{det/} där i församlingen inträffat att me-
ra än ett lik blivit jordfäst på samma dag.

I sorgetåget gingo kvinnorna bredvid sina respektive män. Någon bestämmd ordning i övrigt annat än, att den avlidnes närmaste anhöriga och släktingar i tur och ordning i förhållande till släktskapen, följde närmast efter likvagnen, vet jag ej, att det tillämpades. Någon särskild anordning som markerade, om den döde var man eller kvinna, har jag ej sett tillämpas, ej heller vad det beträffar ringningen i kyrkklockorna.

Vid helger.

Utöver de vanliga dagligen återkommande sysslorna med skötseln av de löpande göromålen i hemmet, tillkom särskilt inför den stundande julhögtiden en hel del extra arbete: såsom, slakt, bak, brygd och tvätt samt extra pyntning av hemmet. Detta i någon mån även vid de övriga störrhögtiderna. Något speciellt manligt arbete härvidlag, kan man knappast tala om, annat än att man lade ned lite extra arbete med att snygga upp lite utvändigt. I den mån man gav akt på

tyder som hade betydelse för det kommande året, så var detta nog li-
ka mycket män som kvinnor, som fäste sig därvid. Om man skulle kun-
na tala om någon skillnad härvidlag, så var det nog snarare männen
än kvinnorna som i flesta fall gav akt härpå. Isynnerhet på sådana
som deAtt pojkarna brukade spå för egen del, hörde jag aldrig omtalas.

Ungdomens umgängesformer.

Vintertid brukade man då och då ställa till med lögdanser på går-
darna. Företrädesvis på sådana gårdar, där det fanns barn i ungdoms-
åren. Man brukade anordna dylika danstillställningar i förening med
de större högtiderna, såsom jul, nyår, fastan och påsk, och ibland
även vid andra tillfällen. Dansaftnarna i anslutning till jul och
nyår, brukade man i dagligt tal kalla jullekar. Det var alltid ett
par pojkar som stod för arrangeemangen. I första hand genom att
träffa överenskommelse med respektive gårdsägare ifråga om lokalite-
terna och anskaffandet av musik och de förfriskningar i form av
kaffe med tillbehör och sprit, varmed deltagarna förplägades i dag-

ACC. N:R M. 15635:20.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ligstugan under loppet av den tidens dansen pågick. Pojkarna betalade en krona i inträdesavgift, medan flickorna ägde tillträde utan avgift, och blevo alltid bjudna på kaffe med dopp och hade företräde till kaffebordet. Då flickorna voro färdiga med sin kaffedrickning, bänkade sig pojkarna kring kaffeborden och blevo bjudna på kaffe, bröd och brännvin./Drucko gökar/ Även vid mikaelitid brukade man anordna en liknande danstillställning. Man brukade samlas vid åttatiden på kvällen och hålla på till klockan fyra- och femtiden på morgonen. Sommartid förekom inga dylika danstillställningar, utan man begav sig då till något offentligt nöjesetablissemang för att dansa. I flesta fall till Stallerhult i Blentarp eller också till Norra Ugg-larps tivoli. Det kunde väl inträffa, att flickorna vid något tillfälle samlades för att leka ensamma, men direkt brukligt, kan man ej säga, att det var.

Pojkar och flickor gingo i regel alltid i sällskap till danstillställningarna eller utflykterna.

Visst kunde en pojke stämma möte och gå ut med en flicka i den

ACC. N:R M.15635:2/

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

måndetta kunde ordnas med tanke på, att det kunde ibland uppstå svårigheter för dem att utverka samtidig frihet från sina anställningar. Tjänstefolket på den tiden voro strängt taget aldrig riktigt fria vare sig helg- eller söckendagar.

Om en pojke eller flicka visade sig vara alltför angelägen om att söka sig till det andra könet, riskerade de lätt att bliva föremål för en del förtal och anmärkningar, men vad som härvid direkt yttrades, kan jag ej lämna närmare upplysning om, ej heller kan jag yttra mig om, vilken uppfattning man i allmänhet hade om ungdomens förhållande till varandra. Vid de tillfällen då ungdomen samlades med skämt och glam, får man nog säga, att samtalstonen i allmänhet ej var precis salongmässigt. Vad det gäller pojkarna emellan, så var det då, som det väl alltid har varit, ganska vanligt, att man använde sig av grova ord och anspelningar på det sexuella, och man ville gärna låta påskina, att man hade tur hos flickorna, men jag vill gärna ha sagt, att de voro bättre i gärning än i mun. Jag lade i varje fall ej märke till motsatsen. Att man låg i lodorna på samma

ACC. N:R M. 15635: 22.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ren förekom ej vid andra tillfällen än att man ibland kunde lägga sig för att vila middag.

Jag har mig ej bekant något öknamn /Viddernamn/ på vare sig pojkar eller flickor där på orten från den tiden.

Malmö i oktober 1961.

Högaktningsfullt.

